

Wykorzystanie funduszy unijnych jako czynnika rozwoju sektora turystycznego

Grażyna Dyrda, Sylwia Dyrda-Maciałek¹

Wstęp

Fundusze europejskie stanowią finansowy fundament polityki kohezji, przy czym postulowana spójność Unii Europejskiej występuje w trzech obszarach – społecznym, ekonomicznym i terytorialnym. Cele polityki spójności ulegały stopniowej ewolucji, zmieniał się również system jej finansowania. Aktualny okres programowania 2007–2013 obejmuje realizację trzech celów: 1. Konwergencji, 2. Regionalnej konkurencyjności i zatrudnienia, 3. Europejskiej współpracy terytorialnej. Realizacja celu 1. finansowana jest ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności, celu 2. – z funduszy strukturalnych EFRR i EFS, natomiast celu 3. – z EFRR [Bukowski 2011: 39].

Jednym z obszarów działalności wspomaganych środkami funduszy europejskich jest gospodarka turystyczna. Unia Europejska realizuje w ten sposób swoją misję w sferze turystyki polegającą na ochronie interesów sektora turystycznego, upowszechnianiu wiedzy i informacji turystycznej oraz stymulowaniu współpracy międzynarodowej [Dąbrowska 2008: 38], a równocześnie traktuje gospodarkę turystyczną jako czynnik wspierający cele polityki kohezji. Dlatego też w kolejnych okresach programowania uwzględniane są działania ukierunkowane na rozwój turystyki w regionach unijnych.

Celem opracowania jest wskazanie zakresu działań sektora turystycznego finansowanych ze środków unijnych oraz zdiagnozowanie stopnia aktywności państw członkowskich UE w zakresie realizacji programów wspierających gospodarkę turystyczną. Za celowe uznano również dokonanie analizy wykorzystania środków unijnych w finansowaniu programów uwzględniających priorytet rozwoju turystyki prowadzonych we wszystkich regionach naszego kraju. Założone cele badawcze zrealizowano metodą analizy wskaźnikowej, opisowej i porównawczej w oparciu o dostępne dane statystyczne, materiały analityczne oraz raporty krajowe i międzynarodowe.

Aktywność państw członkowskich Unii Europejskiej w realizacji programów wspierających rozwój turystyki

Celem polityki turystycznej Unii Europejskiej jest nie tylko stymulowanie turystyki zrównoważonej, ale również wykorzystywanie sektora turystycznego w procesie

¹ Dr Grażyna Dyrda, dr Sylwia Dyrda-Maciałek, Zakład Gospodarki Turystycznej i Hotelarstwa, PWSTE w Jarosławiu

niwelowania różnic w poziomie rozwoju gospodarczego unijnych regionów. W realizacji tych zadań stosowane są instrumenty polityki spójności, a w szczególności środki finansowe funduszy strukturalnych.

Rozszerzoną Unię Europejską charakteryzuje znaczny stopień zróżnicowania poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego państw członkowskich. Dlatego też za celowe uznano zaprezentowanie relacji wskaźnika PKB per capita w państwach „starej Unii” i nowo przyjętych (tabela 1).

Tabela 1. Ludność i PKB per capita w krajach Unii Europejskiej w 2009 roku

Kraje członkowskie UE	Ludność		PKB per capita	
	w tys.	udział % UE = 100	w tys. €	w stosunku do średniej w UE w %
Kraje „starej Unii”				
Austria	8355,5	1,67	28,8	124
Belgia	10750,0	2,15	27,2	115
Dania	5505,5	1,10	27,6	117
Finlandia	5326,3	1,07	26,1	110
Francja	64367,0	12,88	25,3	107
Grecja	11260,4	2,25	21,9	95
Hiszpania	45828,2	9,17	24,5	104
Holandia	16485,8	3,30	30,2	130
Irlandia	4450,0	0,89	30,7	131
Luksemburg	493,5	0,10	63,7	268
Niemcy	82002,4	16,41	27,3	116
Portugalia	10627,3	2,13	18,5	78
Szwecja	9256,3	1,85	28,4	120
W. Brytania	61596,0	12,33	27,4	117
Włochy	60045,1	12,02	24,0	102
Razem	396349,3	79,32	x	x
Kraje przyjęte do UE w 2004 r.				
Cypr	796,9	0,16	23,2	98
Czechy	10467,5	2,09	18,9	80
Estonia	1340,4	0,27	14,8	62
Litwa	3349,9	0,67	12,5	53
Łotwa	2261,3	0,45	11,4	49
Malta	413,6	0,08	18,4	78
Polska	38135,9	7,64	14,3	61
Słowacja	5412,3	1,08	16,8	72
Słowenia	2032,4	0,41	20,6	86
Węgry	10031,0	2,01	14,8	63
Razem	74272,6	14,86	x	x
Kraje przyjęte do UE w 2007 r.				
Bułgaria	7606,6	1,52	10,2	41
Rumunia	21498,6	4,30	10,7	45
Razem	29105,2	5,82	x	x
Ogółem UE	499727,1	100,0	23,6	100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: *Europa...* ([http](http://))

Równoważeniu poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego państw i regionów winna towarzyszyć wzmożona aktywność w absorpcji środków unijnych, a polaryzacji regionalnych i lokalnych produktów turystycznych sprzyja wdrażanie programów rozwoju turystyki nie tylko w krajach będących tradycyjnie obszarami recepcji, ale również w pozostałych państwach Unii Europejskiej. Realizacją takich programów, współfinansowanych środkami funduszy unijnych, powinny być szczególnie zainteresowane te kraje, których poziom rozwoju, mierzony wysokością PKB per capita, jest znacząco niższy od średniej unijnej.

Tabela 2. Łączna liczba programów operacyjnych realizowanych w krajach Unii Europejskiej z uwzględnieniem priorytetu rozwoju turystyki

Kraje członkowskie UE	Lata 2000–2006			Lata 2007–2013		
	Ogółem	w tym programy uwzględniające rozwój turystyki		Ogółem	w tym programy uwzględniające rozwój turystyki	
		liczba	udział %		liczba	udział %
Kraje „starej Unii”						
Austria	18	14	77,8	19	5	26,3
Belgia	19	14	73,7	11	3	27,3
Dania	9	3	33,3	7	4	57,1
Finlandia	15	7	46,7	10	2	20,0
Francja	56	41	73,2	47	9	19,1
Grecja	32	19	59,3	15	3	20,0
Hiszpania	41	37	90,2	30	3	10,0
Holandia	14	11	78,6	10	-	-
Irlandia	12	6	50,0	8	2	25,0
Luksemburg	5	4	80,0	3	1	33,3
Niemcy	53	36	67,9	37	12	32,4
Portugalia	24	13	54,2	12	3	25,0
Szwecja	16	8	50,0	17	3	17,6
W. Brytania	44	15	34,1	26	4	15,4
Włochy	51	37	72,5	28	2	7,1
Kraje przyjęte do UE w 2004 r.						
Cypr	4	2	50,0	3	-	-
Czechy	10	5	50,0	20	12	60,0
Estonia	5	2	40,0	5	1	20,0
Litwa	5	2	40,0	6	2	33,3
Łotwa	5	1	20,0	10	1	10,0
Malta	5	2	40,0	1	1	100,0
Polska	15	8	53,3	29	23	79,3
Słowacja	8	4	50,0	15	1	6,7
Słowenia	8	1	12,5	9	2	22,2
Węgry	6	3	50,0	19	1	5,3
Kraje przyjęte do UE w 2007 r.						
Bułgaria	-	-	-	8	2	25,0
Rumunia	-	-	-	8	2	25,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: *Programmes...* (<http>)

Spośród dawnych członków UE tylko Grecja i Portugalia wypracowują PKB per capita poniżej średniej unijnej, natomiast żadne z państw przyjętych do Wspólnoty w latach 2004 i 2007 nie osiąga tego poziomu. Poprawie tej sytuacji służy realizacja programów operacyjnych finansowanych ze środków funduszy strukturalnych, a przede wszystkim z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Jednym z priorytetów tych programów są działania wspierające szeroko rozumiany rozwój turystyki. Programy te i prowadzone w ich ramach projekty są zgodne z celami europejskiej polityki spójności obejmującymi konwergencję, konkurencyjność regionalną oraz współpracę terytorialną [Kudełko, Prusek, Zieliński 2011: 18].

Aktywność państw członkowskich UE w zakresie absorpcji funduszy unijnych oraz realizowanych celów operacyjnych charakteryzuje znaczny stopień zmienności w różnych okresach programowania (tabela 2).

W latach 2000–2006 realizowano znaczną liczbę programów operacyjnych uwzględniających rozwój sektora turystycznego, a ich udział w łącznej liczbie programów na ogół przewyższał 50%. Sytuacja uległa zmianie od roku 2007 – obecnie wśród programów operacyjnych przeważają inicjatywy nakierowane na rozwój kapitału ludzkiego, innowacyjnej i konkurencyjnej gospodarki, infrastruktury technicznej i społeczeństwa informacyjnego, natomiast relatywnie zmalała liczba programów wspierających rozwój turystyki.

Programy operacyjne mogą mieć charakter krajowy, międzyregionalny, regionalny oraz transgraniczny i ponadnarodowy. Strukturę rodzajową programów obejmujących priorytet rozwoju turystyki realizowanych w okresach programowania 2000–2006 i 2007–2013 zaprezentowano w tabelach 3 i 4.

Tabela 3. Rodzaje programów operacyjnych uwzględniających priorytet rozwoju turystyki w latach 2000–2006

Kraje członkowskie UE	Programy operacyjne uwzględniające rozwój turystyki					
	Krajowe		Regionalne i międzyregionalne		Transgraniczne i ponadnarodowe	
	liczba	udział % w łącznej liczbie programów	liczba	udział % w łącznej liczbie programów	liczba	udział % w łącznej liczbie programów
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>
Kraje „starej Unii”						
Austria	-	-	6	66,7	8	72,7
Belgia	-	-	7	87,5	7	63,6
Dania	-	-	-	-	3	37,5
Finlandia	-	-	1	20,0	6	60,0
Francja	-	-	21	75,0	20	74,1
Grecja	3	50,0	11	78,6	5	41,7
Hiszpania	-	-	21	87,5	16	94,1
Holandia	-	-	5	100,0	6	66,7
Irlandia	-	-	2	66,7	4	66,7
Luksemburg	1	100,0	-	-	3	75,0
Niemcy	-	-	9	50,0	27	77,1
Portugalia	2	28,6	4	44,4	7	87,5

1	2	3	4	5	6	7
Szwecja	-	-	3	50,0	5	50,0
W. Brytania	-	-	8	35,4	7	31,8
Włochy	-	-	20	71,4	17	73,9
Razem	6	33,3	118	65,6	x	x
Kraje przyjęte do UE w 2004 r.						
Cypr	-	-	-	-	2	66,7
Czechy	-	-	1	33,3	4	66,7
Estonia	1	100,0	-	-	1	25,0
Litwa	-	-	-	-	2	50,0
Łotwa	-	-	-	-	1	25,0
Malta	1	100,0	-	-	1	33,3
Polska	-	-	1	25,0	7	63,4
Słowacja	-	-	1	100,0	3	60,0
Słowenia	-	-	-	-	1	20,0
Węgry	1	100,0	-	-	2	40,0
Razem	3	33,3	3	27,2	x	x
Ogółem UE	9	33,3	121	63,4	x	x

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: *Programmes...* (<http>)

W obydwu analizowanych okresach najmniejsze znaczenie miały programy krajowe, znacznie większy był udział regionalnych programów operacyjnych, natomiast projekty z zakresu turystyki pojawiały się najczęściej w programach transgranicznych i ponadnarodowych – w ich realizacji uczestniczyły w latach 2004–2006 wszystkie kraje unijne, a w bieżącym okresie programów takich nie prowadzą tylko Grecja, Holandia, Cypr i Malta.

Tabela 4. Rodzaje programów operacyjnych uwzględniających priorytet rozwoju turystyki w latach 2007–2013

Kraje członkowskie UE	Programy operacyjne uwzględniające rozwój turystyki					
	Krajowe		Regionalne i międzyregionalne		Transgraniczne i ponadnarodowe	
	liczba	udział % w łącznej liczbie programów	liczba	udział % w łącznej liczbie programów	liczba	udział % w łącznej liczbie programów
1	2	3	4	5	6	7
Kraje „starej Unii”						
Austria	-	-	3	33,3	2	20,0
Belgia	-	-	-	-	3	42,9
Dania	-	-	-	-	4	66,7
Finlandia	-	-	-	-	2	40,0
Francja	-	-	1	3,3	8	47,1
Grecja	-	-	3	60,0	-	-
Hiszpania	1	33,3	-	-	2	33,3
Holandia	-	-	-	-	-	-
Irlandia	-	-	-	-	2	33,3
Luksemburg	-	-	-	-	1	50,0
Niemcy	-	-	2	11,8	10	52,6

1	2	3	4	5	6	7
Portugalia	-	-	1	14,2	2	40,0
Szwecja	-	-	-	-	3	33,3
W. Brytania	-	-	1	6,7	3	27,3
Włochy	-	-	-	-	2	18,2
Razem	1	5,3	11	7,5	x	x
Kraje przyjęte do UE w 2004 r.						
Cypr	-	-	-	-	-	-
Czechy	1	16,7	6	75,0	5	83,3
Estonia	-	-	-	-	1	33,3
Litwa	-	-	-	-	2	50,0
Łotwa	-	-	-	-	1	25,0
Malta	1	100,0	-	-	-	-
Polska	-	-	16	100,0	7	77,8
Słowacja	-	-	-	-	1	16,7
Słowenia	-	-	-	-	2	28,6
Węgry	-	-	-	-	1	16,7
Razem	2	6,1	22	66,7	x	x
Kraje przyjęte do UE w 2007 r.						
Bułgaria	1	20,0	-	-	1	33,3
Rumunia	1	20,0	-	-	1	33,3
Razem	5	8,1	33	18,3	x	x
Ogółem UE	5	8,1	33	18,3	x	x

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: *Programmes...* (<http>)

Reasumując, należałoby zauważyć, że pomimo ogólnego spadku aktywności krajów UE w zakresie pozyskiwania środków funduszy strukturalnych na finansowanie rozwoju sektora turystycznego w Polsce (podobnie jak w Czechach) sytuacja wygląda inaczej – wszystkie regionalne programy operacyjne polskich województw zawierają osie priorytetowe nakierowane na rozwój turystyki.

Analiza wykorzystania funduszy strukturalnych jako źródła finansowania rozwoju sektora turystycznego w Polsce

Finansowanie programów pomocowych odbywa się w UE na poziomie jednostek NUTS, które odpowiadają jednostkom administracyjnym lub są tworzone zgodnie z zasadami unijnymi². Polska jest jedynym z nowych krajów unijnych, w którym jednostki NUTS-2 to funkcjonujące aktualnie województwa [Łażniewska, Górecki, Chmielewski 2011: 38].

Finansowanie programów operacyjnych ze środków funduszy strukturalnych powinno służyć przyspieszeniu tempa rozwoju społeczno-gospodarczego najuboższych regionów Unii Europejskiej. Zróżnicowanie rozwoju poszczególnych regionów, podobnie jak i państw, można mierzyć, porównując wielkość PKB przypadającego na

² Progi ludnościowe: dla NUTS-1 od 3 do 7mln, dla NUTS-2 od 800 tys. do 3 mln, dla NUTS-3 od 150 do 800 tys. mieszkańców (Rozporządzenie nr 1059/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady Europy w sprawie ustalenia wspólnej klasyfikacji jednostek terytorialnych do celów statystycznych).

jednego mieszkańca. Poziom wskaźnika PKB per capita we wszystkich województwach kształtuje się poniżej średniej unijnej (tabela 5), co szczególnie predysponuje te regiony do korzystania ze środków funduszy strukturalnych. Należałoby przy tym zauważyć znaczną dyspersję tego wskaźnika w poszczególnych województwach – np. województwo mazowieckie jest bliskie osiągnięcia średniej unijnej, natomiast aż w sześciu województwach poziom PKB per capita jest o ponad połowę niższy.

Tabela 5. Ludność i PKB per capita w województwach w 2009 roku w odniesieniu do Unii Europejskiej

	Ludność		PKB per capita w stosunku do średniej w UE w %
	w tys.	udział % UE = 100	
Dolnośląskie	2876,6	0,58	66
Kujawsko-pomorskie	2069,1	0,41	52
Lubelskie	2157,2	0,43	40
Lubuskie	1010,0	0,20	50
Łódzkie	2541,8	0,51	56
Małopolskie	3298,2	0,66	53
Mazowieckie	5222,2	1,05	96
Opolskie	1031,1	0,21	49
Podkarpackie	2101,7	0,42	39
Podlaskie	1189,7	0,24	44
Pomorskie	2230,1	0,45	56
Śląskie	4640,7	0,93	63
Świętokrzyskie	1270,1	0,25	48
Warmińsko-mazurskie	1427,1	0,29	45
Wielkopolskie	3408,3	0,68	63
Zachodniopomorskie	1639,2	0,33	52
Polska	38167,3	7,64	61
Unia Europejska	499727,1	100,0	100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Rocznika Statystycznego... 2011*

Polska korzysta ze wsparcia finansowego UE w różnych obszarach, a w realizowanych programach operacyjnych można zauważyć znaczący udział projektów ukierunkowanych na rozwój sektora turystycznego. W latach 2007–2013 są to regionalne programy operacyjne, program Innowacyjna Gospodarka, program Rozwój Polski Wschodniej, program Kapitał Ludzki oraz programy europejskiej współpracy terytorialnej. Szczególną rolę odrywają regionalne programy operacyjne finansowane ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (tabela 6).

Polska jako kraj członkowski UE wykazuje wzmożoną aktywność w korzystaniu z funduszy unijnych. Pomimo znacznego stopnia zróżnicowania poziomu rozwoju gospodarczego poszczególnych województw (tabela 5) wszystkie one są zainteresowane absorpcją środków funduszy pomocowych (tabela 6). W każdym z realizowanych RPO uwzględniono finansowanie przedsięwzięć wspierających rozwój turystyki, takich jak: adaptacja zabytków techniki i architektury, poprawa stanu bazy noclegowej i gastronomicznej, rozwój infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i uzdrowiskowej, rozwój usług turystycznych, promocja działalności i aktywności turystycznej, rozwój

turystyki kulturowej, ochrona i rewitalizacja dziedzictwa przyrodniczego czy rewitalizacja obszarów zdegradowanych. Strukturę wydatków RPO finansowanych z dotacji EFRR przedstawiono w tabeli 7, przy czym należałoby zauważyć, że dominacja kategorii „Inne wsparcie na rzecz wzmocnienia usług turystycznych” wynika z szerokiego spektrum działań z tego zakresu.

Tabela 6. Finansowanie rozwoju turystyki w ramach regionalnych programów operacyjnych w latach 2007–2013

Województwo	Regionalne programy operacyjne						
	ogółem			w tym osie priorytetowe uwzględniające rozwój turystyki			
	budżet w tys. €	wkład UE		budżet		wkład UE	
		w tys. €	w %	w tys. €	udział % w budżecie ogólnym	w tys. €	udział % w budżecie
Dolnośląskie	1561,1	1213,1	77,7	135,0	8,7	108,5	80,4
Kujawsko-pomorskie	1118,8	951,0	85,0	55,9	5,0	47,5	85,0
Lubelskie	1359,8	1155,9	85,0	129,2	9,5	109,8	85,0
Lubuskie	516,7	439,2	85,0	42,1	8,2	35,7	85,0
Łódzkie	1282,3	1006,4	78,5	118,4	9,2	100,6	85,0
Małopolskie	1518,0	1290,3	85,0	118,8	7,8	101,0	85,0
Mazowieckie	2154,7	1831,5	85,0	176,7	8,2	150,2	85,0
Opolskie	502,5	427,1	85,0	85,9	17,2	73,0	85,0
Podkarpackie	1344,6	1136,3	84,5	43,6	3,2	37,1	85,0
Podlaskie	750,3	636,2	84,8	120,7	16,1	101,8	84,3
Pomorskie	1227,2	885,1	72,1	59,0	4,8	44,3	75,1
Śląskie	2016,7	1713,0	84,9	129,9	6,4	110,4	85,0
Świętokrzyskie	853,9	725,8	85,0	128,1	15,0	108,9	85,0
Warmińsko-mazurskie	1228,5	1036,5	84,4	158,5	12,9	134,8	85,0
Wielkopolskie	1639,8	1272,8	77,6	88,8	5,4	61,5	69,3
Zachodniopomorskie	982,9	835,4	85,0	88,2	9,0	74,9	85,0
Razem	20057,8	16555,6	82,5	1678,8	8,4	1401,0	83,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: *Programmes...* (<http>)

Tabela 7. Struktura wydatków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na finansowanie rozwoju turystyki w regionalnych programach operacyjnych w latach 2007–2013

Województwa realizujące RPO	Kategoria wydatków według celu operacyjnego			
	Ogółem	Promocja walorów przyrodniczych	Ochrona i waloryzacja dziedzictwa przyrodniczego	Inne wsparcie na rzecz wzmocnienia usług turystycznych
	1	2	3	4
Dolnośląskie	100,0	11,1	-	88,9
Kujawsko-pomorskie	100,0	5,0	45,0	50,0
Lubelskie	100,0	45,1	7,5	47,4
Lubuskie	100,0	-	20,8	79,2
Łódzkie	100,0	-	-	100,0
Małopolskie	100,0	4,8	-	95,2

1	2	3	4	5
Mazowieckie	100,0	16,2	68,5	15,3
Opolskie	100,0	-	6,6	93,4
Podkarpackie	100,0	8,3	26,1	65,6
Podlaskie	100,0	12,7	18,5	68,8
Pomorskie	100,0	25,6	4,9	69,5
Śląskie	100,0	-	-	100,0
Świętokrzyskie	100,0	9,8	16,7	73,5
Warmińsko-mazurskie	100,0	-	-	100,0
Wielkopolskie	100,0	-	-	100,0
Zachodniopomorskie	100,0	0,6	0,7	98,7
Razem RPO	100,0	9,8	13,4	76,8

Źródło: *Bilans... 2008*

Szczególne znaczenie spójności terytorialnej UE znajduje wyraz w finansowaniu programów transgranicznych i ponadregionalnych. W latach 2004–2006 polskie subregiony uczestniczyły w programie inicjatywy wspólnotowej INTERREG, a od 2007 roku – w realizacji programów europejskiej współpracy terytorialnej obejmujących poziom jednostek NUTS-3, czyli związków powiatów (tabela 8). Finansowane z EFRR projekty programów EWT mają na celu między innymi wspieranie lokalnych przedsiębiorców sektora turystycznego, ochronę dziedzictwa kulturowego oraz współpracę samorządów, organizacji pozarządowych, instytucji kulturowych i turystycznych.

Tabela 8. Finansowanie programów transgranicznych i ponadnarodowych związanych z turystyką ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego

Programy realizowane z udziałem Polski	Liczba		Dofinansowanie z EFRR w tys. €
	programów operacyjnych	projektów	
Program inicjatywy wspólnotowej INTERREG 2004–2006	7	128	23264,8
Programy europejskiej współpracy terytorialnej 2007–2013 zarządzane przez Polskę	3	24	20825,3
Programy europejskiej współpracy terytorialnej 2007–2013 zarządzane przez partnerów zagranicznych	4	47	57907,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Realizacji projektów... 2010*

Beneficjentami programów współfinansowanych środkami unijnymi są najczęściej: jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia, regionalne i lokalne organizacje turystyczne, parki narodowe i krajobrazowe, szkoły wyższe oraz kościoły i związki wyznaniowe. W programach operacyjnych przewidziane są również dotacje dla przedsiębiorców branży turystycznej, ale analiza realizowanych projektów prowadzi do wniosku, że korzystają oni z tej możliwości w niewielkim stopniu. Spowodowane jest to przede wszystkim skomplikowaną procedurą pozyskiwania środków unijnych oraz brakiem zadowalającego wsparcia ze strony władz samorządowych i organizacji turystycznych [Dyrda 2009: 234].

Uwagi końcowe

Unia Europejska w coraz większym stopniu docenia znaczenie gospodarki turystycznej dla zrównoważonego rozwoju regionów. Wyrazem tego jest zakres działań zaplanowanych w komunikacie Komisji Europejskiej *Europa – najpopularniejszy kierunek turystyczny na świecie – nowe ramy polityczne dla europejskiego sektora turystycznego*. Komisja Europejska wskazuje w nim podstawowe cele nowych ram działania w zakresie polityki turystycznej, a mianowicie: stymulowanie konkurencyjności sektora turystycznego, stymulowanie rozwoju turystyki zrównoważonej, konsolidacja wizerunku Europy jako obszaru recepcji turystycznej oraz pełne wykorzystanie potencjału różnych obszarów polityki i instrumentów finansowych UE na rzecz rozwoju turystyki.

Realizacja tych celów powinna sprzyjać większej aktywności państw członkowskich UE w zakresie pozyskiwania środków finansowych na realizację regionalnych, transgranicznych i ponadnarodowych programów wspierających różne obszary działań prorozwojowych w turystyce. Dla polskich regionów byłoby to szansą zintensyfikowania działań ukierunkowanych na zróżnicowanie oferty usług turystycznych, poprawę stanu infrastruktury turystycznej czy też aktywizację współpracy międzynarodowej w zakresie turystyki. Istotne znaczenie będą miały przedsięwzięcia zmierzające do poszerzenia spektrum rzeczywistych, a nie tylko potencjalnych beneficjentów programów operacyjnych – szczególnie w sektorze MSP branży turystycznej, co wymaga opracowania efektywnego systemu wsparcia tej grupy podmiotów rynkowych.

Bibliografia

- Bilans otwarcia programów operacyjnych realizowanych w latach 2007–2013. Perspektywa regionalna*, „Przegląd Regionalny”, nr 1, 2008, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa.
- Bukowski S.I., 2011, *Polityka kohezji i konwergencja gospodarcza regionów Polski oraz krajów Unii Europejskiej*, Difin, Warszawa, s. 39.
- Dąbrowska J.D., 2008, *Rynek turystyczny Unii Europejskiej. Wybrane zagadnienia*, Wyższa Szkoła Turystyki i Hotelarstwa, Gdańsk, s. 38.
- Doświadczenia i szanse regionów*, „Przegląd Regionalny”, nr 2, 2008, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa.
- Dyrda G., 2009, *Wybrane problemy funkcjonowania podkarpackich biur podróży w świetle wyników badań ankietowych [w:] Marketing w rozwoju turystyki*, red. J. Chotkowski, Monografia nr 161, Wyd. Uczelniane Politechniki Koszalińskiej, Koszalin, s. 234.
- Europa – Basic information on the European Union*, http://europa.eu/about-eu/facts-figures/living/index_eu.htm, 23.06.2011
- Europa – najpopularniejszy kierunek turystyczny na świecie – nowe ramy polityczne dla europejskiego sektora turystycznego*, Komunikat Komisji Europejskiej do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Społeczno-Ekonomicznego i Komitetu Regionów, 2010, COM(2010) 352, Bruksela.
- Kudęłko A., Prusek A., Zieliński K., 2011, *Europejska polityka spójności oraz jej efekty w Polsce*, Uniwersytet Ekonomiczny, Kraków, s. 18.

Łaźniewska E., Górecki T., Chmielewski R., 2011, *Konwergencja regionalna*, Uniwersytet Ekonomiczny, Poznań, s. 38.

Raport Polska 2011. *Gospodarka – Społeczeństwo – Regiony* (projekt), 2011, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa.

Programmes – EU Regional Policy, http://ec.europa.eu/regional_policy/country/prordn/index, 2.07.2011

Realizacja projektów z zakresu turystyki w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego, Programów Inicjatywy Wspólnotowej Interreg III, Regionalnych Programów Operacyjnych, Programu Operacyjnego Polska Wschodnia oraz Programów Europejskiej Współpracy Terytorialnej, 2010, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa.

Rocznik Statystyczny Województw 2011, GUS, Warszawa.

An use of European funds as a factor of tourism sector development

Summary

The aim of the article is to show how to use European funds as a factor of tourism sector development. Tourism is one of the most prosperous branch of economy that becomes an important stimulant of an economic growth in many European regions. The EU-cohesion policy exists in funding domestic, regional and transborder programs of tourism development stimulation in the EU regions. Beneficiaries of these programs are usually territorial governments, trade organisations, associations, foundations, universities and entrepreneurs. An effective use of European funds make a chance of economic activation of tourism reception areas. Therefore, in all programs co-financing by the EU-funds, that are coverage in Poland, there are included projects of tourism sector development support.

Key words: European funds, tourism, local development